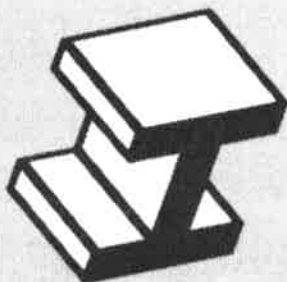

GEENTOEKOMST ZONDER VERLEDEN...
ERIH: EUROPEAN ROUTE OF INDUSTRIEL HERITAGE

NIET DE EERSTE, MAAR WEL DE LAATSTE...
MIAT RECUPEREERT DE OUDSTE NOG BESTAANDE BLAASINSTRUMENTEN MANUFACTUUR VAN BELGIË

IN & UIT
HET MIAT
SAMENGESTELD DOOR GUIDO DESEIJN, MIAT

ERIH

European Route of Industrial Heritage

GEENTOEKOMSTZONDERVERLEDEN...

GOED NIEUWS!

De uitstraling en het toeristisch promoten van ons museum is in de laatste jaren steeds één van de zorgenkinderen geweest. Daarom is er nu goed nieuws.

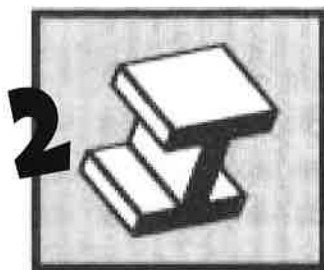
Het VIAT, als vriendenkring bij het MIAT, is aanvaard als partner die het Vlaams Gewest & België moet vertegenwoordigen in het ambitieus project **EUROPESE ROUTE VAN HET INDUSTRIEEL ERFGOED** (afgekort ERIH) onder impuls van INTERREG IIC-programma van en gesteund door de Europese Unie.

Recent ondertekende het VIAT samen met het Land Nordrhein-Westfalen (*Ministerium fuer Umwelt, Raumordnung und Landwirtschaft, D*), het Saarland

(*Ministerium fuer Umwelt, Energie und Verkehr, D*), de Essex County Council (UK), de Telford & Wrekin Council (UK), het Torfean County Borough (Wales, UK), de Greater Manchester Archaeological Unit (The Manchester University, UK) en de Stichting Nederlandse Industriecultuur (NL) daartoe een "Partnership-Agreement". Dit zal ongetwijfeld het MIAT, en het Gents (Vlaams) toerisme ten goede komen.

Gent is er in goed gezelschap: het Ruhr- en Saargebied zijn modelvoorbeelden hoe zware industrie-installaties (koolmijnen, hoogovens, cokes- en elektriciteitscentrales, haveninstallaties...) als erfgoed geherwaardeerd kunnen worden.

En de Telford & Wrekin- en Torfean-Counties, en Greater Manchester zijn respectievelijk met de openluchtmusea Ironbridge, Blaenavon en Urban Industrial Heritage Park Castle-gate als bakermat van de Industriële Revolutie al jarenlang succesvolle toeristische trekpleisters... Zich bewust van het belang en de noodzaak van een toeristische infrastructuur die in het toekomstig post industriële Europa de belangrijkste historische sites moet verbinden die aan de oorsprong van onze huidige maatschappij liggen, zou het MIAT kunnen worden gekozen als ankerpunt voor de toeristische ontsluiting van het erfgoed van bijvoorbeeld de eertijds belangrijke Gentse (én Vlaamse) textielindustrie.

**DUIDELIJKE
BEWEGWIJZERING:
EENVORMIGHEID IS DE
EERSTE VEREISTE
VOOR DE
HERKENBAARHEID
DOORHEEN GANS
EUROPA.
GEBRUIK KAN
WORDEN GEMAAKT
VAN BESTAANDE
VERKEERS-
INFRASTRUCTUUR:
AUTOSNELWEGEN,
SPOORWEGEN EN
ZELFS KANALEN.**

(foto .ERIH)

In een volgende fase kan dit ankerpunt als vertrekpunt dienen van een netwerk dat de meest representatieve voor het publiek openstaande sites en musea van het Vlaams industrieel erfgoed moet ontsluiten op Europees én wereldniveau. Idem, met medewerking van plaatselijke partners die mee in de boot willen, voor Brussel en voor Wallonië.

Maar laten we eerlijk zijn - zowel voor Vlaanderen, als voor Brussel of Wallonië, kondigt dit "landschap" zich als een hele klus aan: industrieel erfgoed waarderen vergt én van overheid, én van de privé-sector nog steeds een hele mentaliteitsverandering, en de met wisselend succes werkende initiatieven en musea zijn zeer versnipperd.

DE AANLEIDING...

Naar aanleiding van de 50ste verjaardag van de Raad van Europa en de 25ste verjaardag van het Europese Jaar van het Bouwkundig Erfgoed werd tijdens de topconferentie van de staats- en regeringschefs in oktober 1997 een campagne voor de jaren 1999/2000 begonnen met de naam 'Europa, een gemeenschappelijk erfgoed'. Deze campagne wil niet alleen de éénmaking van Europa stimuleren en het grote publiek sensibiliseren voor de waarde van de door de mens gevormde omgeving (cultuurlandschap en architectonisch erfgoed), maar ook de economische mogelijkheden aantonen voor een duurzame ontwikkeling en het vrijwilligerswerk aanmoedigen op het vlak van bescherming

en behoud van dit erfgoed.

In het Ruhrgebied werd in 1999 als pilootproject de 'Route van het Industriële Erfgoed in het Ruhrgebied' (Route der Industriekultur im Ruhrgebied) geopend. De bedoeling van deze route is het toerisme in het Ruhrgebied blijvend te promoten en het industriële cultuurerfgoed als het unieke handelsmerk van deze streek voor te stellen.

De gedachte een industriecultuur netwerk op Europees niveau verder uit te werken, lag voor de hand. Om de éénmaking van Europa te stimuleren, het grote publiek voor het culturele erfgoed te sensibiliseren en om het cultuurtoerisme een duwtje in de rug te geven, nam de deelstaat Nordrhein-

Westfalen het initiatief een 'Europese Route van het Industriële Erfgoed' (ERIH - European Route of Industrial Heritage) in het leven geroepen. Binnen het INTERREG-IIC-programma 'Noordwestelijk metropolitaangebied' (NWMA) legde Nordrhein-Westfalen samen met een paar andere EU-landen een gemeenschappelijk project voor.

INDUSTRIETOERISME EN ONTPLOOIING VAN DE REGIO'S

De zogezegd nutteloze gebouwen en kwartieren uit een bewogen verleden van 200 jaar industrialisatiegeschiedenis zijn niet alleen herdenkingsplaatsen: fabrieken en administratiegebouwen getuigen vaak van een verfijnde architectuur.

BEELD VAN DE KICK-OFF ERIH-MEETING DIE DOORGING IN DUISBURG EN MÜLHEIM

RECHTS: DR. WOLFGANG EBERT, DE BEZIELER VAN DE DEUTSCHE GESELLSCHAFT FÜR INDUSTRIEKULTUR E.V. EN SECRETARIS VAN HET ERIH-PROJECT.

(foto's Guido Deseijn)

In deze gebouwen zou opnieuw "geproduceerd" kunnen worden: nieuwe producten, memorabilia die in een museum thuis horen, creativiteit, kunst en cultuur, kortom nieuwe gebruiksmogelijkheden met een economische toekomst op plaatsen van industriehistorisch regionaal, nationaal en Europees belang.

Nieuwe vormen van toerisme in oude industriegebieden zouden daar wel eens voor een betere toekomst kunnen zorgen en de bewoners nieuwe werkgelegenheid bieden.

Het behoud van de regionale identiteit van oude industriegebieden is niet alleen van economisch en sociaal belang. Nieuwe vormen van toerisme openen ook ecologische perspectieven: het "recycleren" van oude industriegebouwen voor nieuwe doeleinden is op zich al

heel milieuvriendelijk. Bovendien zou toerisme in deze regio's de druk op veelbezochte natuur- én cultuurgebieden kunnen verminderen.

Al bij al kan de 'Europese Route van het Industriële Erfgoed' tot een blijvende economische, sociale en ecologische ontwikkeling van Europa bijdragen.

VAN CATALONIË TOT DE OERAL, VAN SCHOTLAND TOT NOORD-ITALIË: HET PROFIEL

Tot nu toe heeft industrietoerisme geen eigen profiel: de "industrietoerist" hoort vandaag nog veeleer toevallig over zijn potentiële bestemmingen. De belangrijkste Europese regio's met industriemonumenten zouden echter net zo bekend moeten zijn als de internationale bestemmingen voor het klassiek stadstoerisme.

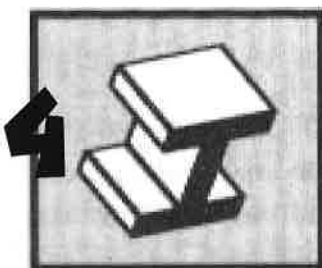
De talrijke, reeds bestaande industrietoeristische mogelijkheden zouden zowel op regionaal als op Europees vlak gekend moeten zijn. Het is daarom nodig van het industrietoerisme een merkartikel te maken met een eigen productie-identiteit.

De 'Europese Route van het Industriële Erfgoed' wil bijdragen tot de opbouw van een Europees netwerk van industrietoerisme, dat door een concrete bewegwijzering veel Europese burgers bereikt.

VAN "TO THE ROOTS" NAAR "FOR THE PEOPLE":

DE ANKERPUNTEN

Het is de bedoeling dat de toeristisch belangrijkste plaatsen van de industriecultuur in de Europese industrieregio's de kern van ERIH uitmaken. Deze plaatsen moeten zorgvuldig uitgekozen worden, ze moeten draagkrachtige

toeristische ontwikkelingsmogelijkheden van Europese betekenis bezitten en als "highlights" van de route publiekstrekkers voor het netwerk zijn. Deze "ankerpunten" staan helemaal bovenaan in de hiërarchie van het netwerk. Vandaar het belang voor het MIAT, als museum voor het leven van alledag, met landelijke erkenning.

Daaronder komen de thematische en regionale "themaroutes", die naar andere interessante plaatsen van een regio leiden of die tot een bepaald thema van de industrialisatie-geschiedenis horen (een vlas- en/of katoenroute bijvoorbeeld...). Dit niveau biedt ook de mogelijkheid verschillende regionale interesses en activiteiten aan de route te koppelen. Deze plaatsen zijn dan met de ankerpunten verbonden. Het doel van de themaroutes is het toegankelijk maken van het brede spectrum van de Europese industriële cultuurlandschappen voor de bezoekers én de bewoners.

HET UITSTIPPELEN VAN DE ROUTE

Door uniforme symbolen en borden ter plaatsen, en door een waaier van media die

achtergrondinformatie en weg-beschrijvingen bieden, worden de plaatsen die tot de route behoren bekend gemaakt. Markeringen langs de straten zijn niet voorzien. Markante punten op de route (autosnelwegen, drukke verkeerspunten, grensovergangen) kunnen eventueel wel bewegwijzerd worden. Dat sluit niet uit dat de regio's op zich - zoals het Ruhrgebied dat voorbeeldig demonstreert - bewegwijzerd kunnen worden.

HET ONTWERPEN EN DE REALISATIE

Zo'n omvangrijk plan kan enkel in etappes worden gerealiseerd. De opbouw van een deeltraject tussen Engeland, België, Nederland, Nordrhein-Westfalen en Saarland wordt als eerste stap nagestreefd. Voorlopig wordt tot 2001 een masterplan uitgewerkt. Op basis van dit masterplan wordt de concrete realisatie vanaf 2001 doorgevoerd als vervolgproject binnen de Europese Unie. Verdere stappen voor de andere industrieregio's van Europese landen worden dan vanaf 2001 ondernomen.

Het is de bedoeling dat het masterplan hoofdzakelijk in de loop van

het jaar 2000 uitgewerkt wordt. In de eerste plaats moeten de partners daarvoor een gemeenschappelijke lijst met voorstellen voor de potentiële "ankerpunten" opstellen.

Er wordt dan onderzocht of deze plaatsen geschikt zijn. Een materiaalverzameling van feiten, foto's, plannen, enz. leveren dan de nodige gegevens. Daarna worden de verantwoordelijke instanties van de plaatsen via een vragenlijst om hun mening gevraagd. De beslissing of een plaats een ankerpunt wordt, wordt vooral bepaald door de mate waarin ze aan de toeristische geschiktheidscriteria beantwoordt. Enkel met een begrensd aantal ankerpunten blijft het overzichtelijk, het doel is daarom enkel de plaatsen uit te kiezen die er vanuit een toeristisch standpunt uitspringen. Er kunnen echter ook plaatsen opgenomen worden die toeristisch nog niet volledig ontwikkeld zijn maar waarvan de ontwikkelingsprojecten binnen afzienbare tijd genoeg ontwikkelingsmogelijkheden voorzien.

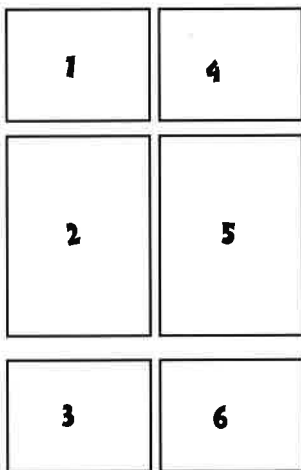
Andere plaatsen worden via de ankerpunten m.b.v. de themaroutes toeganke-

lijk gemaakt. Ook daarvoor wordt er eerst een lijst gemaakt met potentiële themaroutes, de plaatsen worden uitgekozen en met feiten en materiaal gedocumenteerd. Bij de keuze van deze plaatsen ligt de klemtoon meer op een interessant representatief beeld van het industriële cultuurlandschap of op een thema in de industrialisatiegeschiedenis. De toeristische mogelijkheden liggen veeleer in "het avontuur van het ontdekken en beleven".

DE ORGANISATIE VAN HET PROJECT

Nordrhein-Westfalen is de ERIH-hoofdpartner, die de 'Deutsche Gesellschaft für Industriekultur e.V.' (Duitse Vereniging voor Industriële Cultuur-The German Society for Industrial Archaeology) de opdracht gegeven heeft een projectsecretariaat voor coördinatie en planning op te richten.

Groot-Brittannië stelde een werkgroep ter behandeling van het masterplan samen uit meerdere partijen. In Nederland houdt de 'Stichting Nederlandse Industriebouwkunde' zich met deze opdracht bezig, in België de 'Vereniging voor Industriële Archeologie en Textiel'.

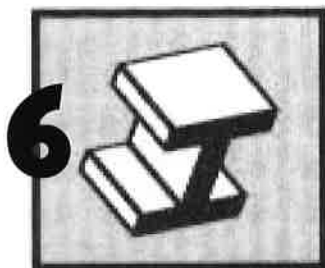

1,2,3: TWEDE ERIH-CONFERENCE OKTOBER 1999 WALES (UK). BEZOEK VAN DE WERK GROEP AAN HET VROEG-INDUSTRIEEL HOOGOVSITE BLAENAVON NABIJ CWMBRAN.

(foto's Guido Deseijn)

4,5,6: KICK-OFF-CONFERENCE IN FEBRUARI 2000 IN HET RUHRGEBIED (D). BEZOEK DOOR DE WERK GROEP AAN DE ZECHE-ZOLLERN II OP DE ROUTE INDUSTRIEKULTUR.

(foto's Guido Deseijn)

De partner van Saarland is het 'Weltkulturerbe Völklinger Hütte-Europäisches Zentrum für Kunst und Industriekultur'. Voor Nordrhein-Westfalen verricht de 'Deutsche Gesellschaft für Industriekultur' het nodige inhoudelijke werk.

Met een eerste partnerconferentie in juni 1999 in Duisburg werd het project voorbereid, een tweede conferentie volgde in november in Cwmbran, Wales. Op 29 oktober 1999 keurde de Europese Unie ERIH goed. De werkgroep voor Groot-Brittannië werd in december 1999 opgericht. Begin februari 2000 kwam de officiële projectstart met een kick-off-conferentie in Duisburg en Mülheim. ERIH staat vandaag en ook in de toekomst principieel open voor aanvullingen. Onze partners zijn voor iedere suggestie dankbaar.

OVERZICHT

De geografische situatie van de Europese industrieregio's maakt een lineaire verbinding niet overal mogelijk. Dat is eigenlijk ook niet nodig. De 'Europese Route van het Industriële Erfgoed' kan ook in de vorm van een ster worden georganiseerd. Bestaande regionale

routes zoals in het Ruhrgebied, in Bourgondië of Catalonië kunnen geïntegreerd worden en zo een deel van de Europese route worden. De route zal in Ierland (Groot-Brittannië) beginnen, de geboorteplaats van de industrialisatie. Via andere regio's van Groot-Brittannië (regio Manchester/Liverpool, Glasgow, Black Country, Wales) wordt de route naar het continent geleid, door Nederland, België en Luxemburg. Verder door Frankrijk (Pas de Calais, Lotharingen, Bourgondië) naar Spanje (Catalonië), en door Zwitserland naar Noord-Italië. Vandaar door Oostenrijk naar Tsjechië (Ostrava), Polen (Oppersilezië en het Kamienna-dal), door de Baltische Staten met een excursie naar Rusland (Oeral). Verder door Zweden (Bergslagen) naar Denemarken (regio Kopenhagen) en door verschillende regio's van Duitsland.

Het Ruhrgebied is de draaischijf, de andere zijn eind-/startpunt van de 'Europese Route van het Industriële Erfgoed'.

INFO

www.erih.de

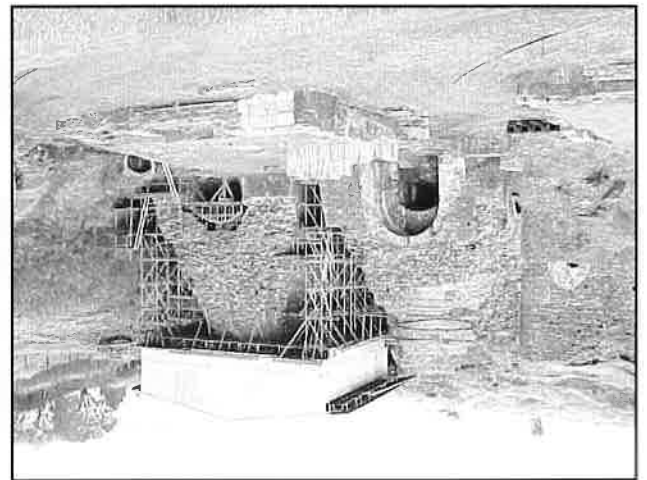
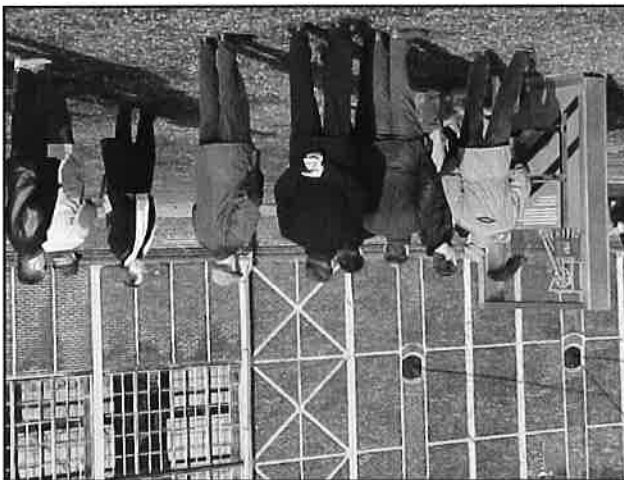
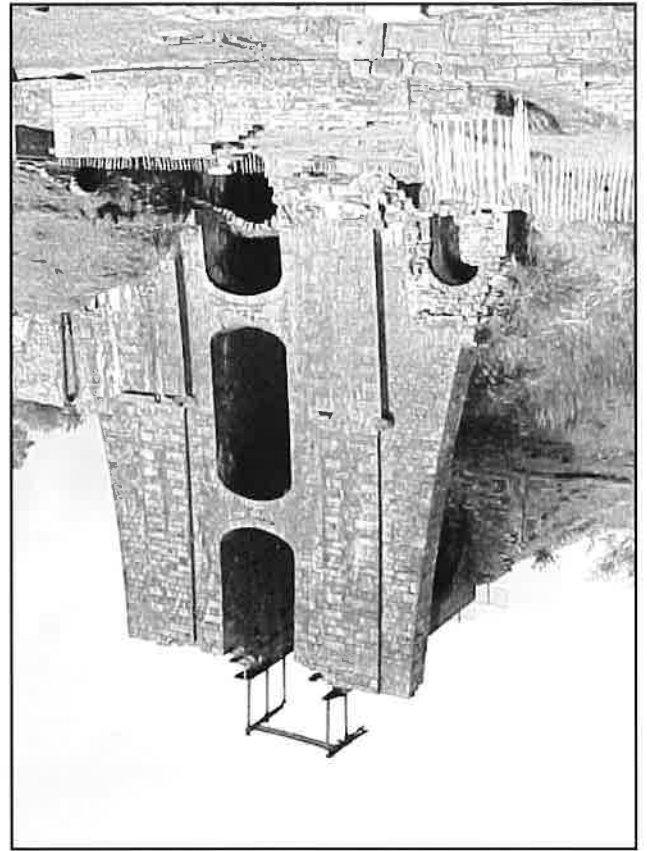
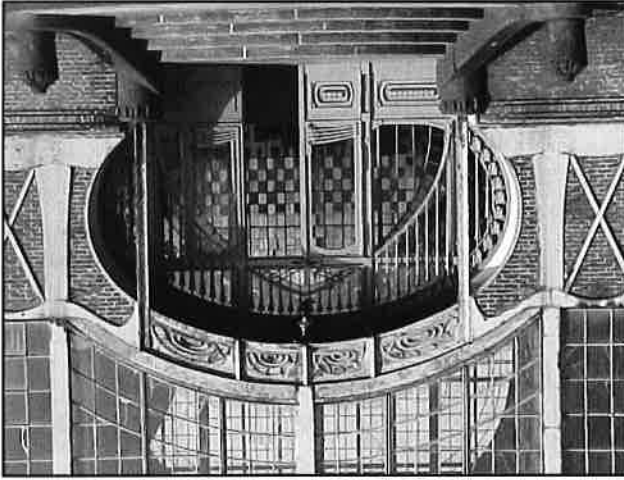
Het projectsecretariaat

en de partners staan voor vragen en suggesties graag tot uw beschikking. Ook op het internet kunt u onder www.erih.de de nodige informatie vinden. Daar kunt u eveneens suggesties en voorstellen m.b.t. het project kwijt.

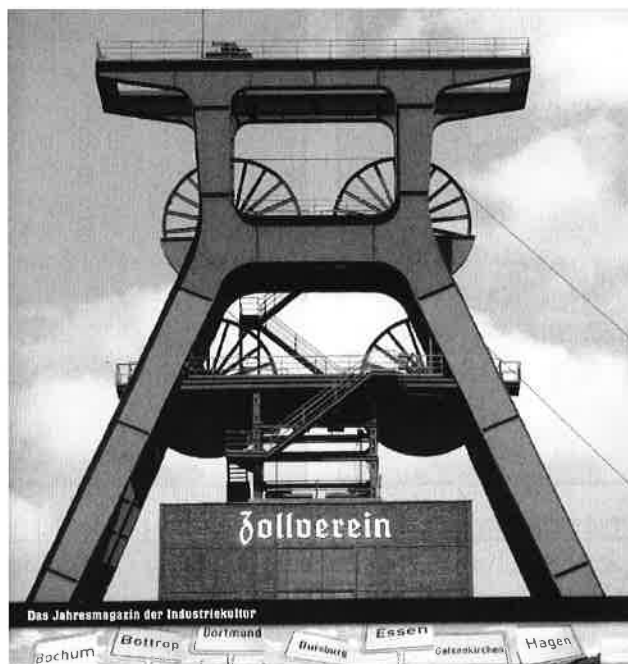
DE PARTNERS

- De hoofdpartner is De deelstaat Nordrhein-Westfalen Ministerie van Milieu, Ruimtelijke Ordening en Landbouw (*Ministerium für Umwelt, Raumordnung und Landwirtschaft*) Contactpersoon: de heer Wolfgang Schneider, Düsseldorf, Duitse Bondsrepubliek. eMail: Wolfgang.Schneider@murl.nrw.de

Het voor monumentenzorg en stedenbouwkundige planning verantwoordelijke Ministerie van Arbeid, Sociale Aangelegenheden en Stadsontwikkeling, Cultuur en Sport (*Ministerium für Arbeit, Soziales und Stadtentwicklung, Kultur und Sport*) is ook bij dit project betrokken, contactpersoon: de heer Rainer Klenner, en het voor toerisme verantwoordelijke Ministerie van Economie en Middenstand, Technologie en Verkeer (*Ministerium für Wirtschaft und Mittel-*

Abenteuer Industriekultur

Der Pott kocht.

MODELVOOR DE EUROPESE ROUTE VAN INDUSTRIËEL ERFGOED (ERIH), DE STAATTESTCASE RUHRGEBIED (D)

(illustratie: Duitse vzw
Vereeniging Industrie-kultur)

*stand, Technologie und
Verkehr*), contactper-
soon: de heer Ulrich
Behrens

- Essex County Council

Contactpersoon: de
heer Paul Gilman,
Chelmsford, Essex,
Verenigd Koninkrijk

- Telford and Wrekin
Council

Contactpersoon: de
heer Philip Davis,
Telford, Verenigd
Koninkrijk

- Torfaen County
Borough

Contactpersoon: de
heer John Rogers, de
heer Peter Davies,
Cwmbran, Verenigd
Koninkrijk

- The Manchester

University

Greater Manchester
Archaeological Unit

Contactpersoon:

mevrouw Robina
McNeil,

Manchester, Verenigd
Koninkrijk

- Stichting Nederlands
Industriecultuur

Contactpersoon: de

heer Drs Hildebrand de
Boer,

Alkmaar, Nederland

- Vereniging voor
Industriële Archeologie
en Textiel

Contactpersoon: de
heer Guido Deseijn,
Gent, België

- *Weltkulturerbe*
Völklinger Hütte

- *Europäisches Zen-*

*trum für Kunst und
Industriekultur*

Contactpersoon: de
heer Drs Meinrad Maria
Grewenig, Völklingen,
Duitsland

(in opdracht van het
*Ministerium für Umwelt,
Energie und Verkehr
des Saarlandes*)

PROJECT- SECRETARIAAT:

*Deutsche Gesellschaft
für Industriekultur e. V.*

Contactpersoon: de
heer Drs Wolfgang
Ebert 49-172-4612015

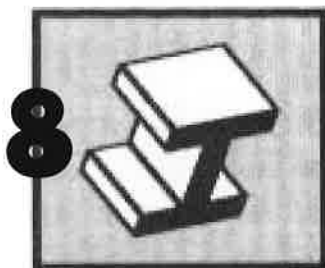
Internet:

www.erih.de

www.industriekultur.de

eMail: info@erih.de

ebert@industriekultur.de

Schiffsgeschichten Von Ufos und Argusaugen Künstlerportrait: Harald Duwe Industriekultur in den Regionen

**Schwerpunktthema:
Industrietourismus**

- Routen der Industriekultur
- Industrietourismus International
- Sektkathedralen
- Industrielles Erbe in Katalonien